

Somogyi Balázs, orvos

Győrben született 1938-ban. Édesapja katonaorvos volt. Hat héttel születése után, 1938 júliusában költöztek Budapestre. A háború vége felé Németországba kerültek, itt járt iskolába és a család itt élte át az amerikai bombázásokat. A háború után marhavagonokban utazva visszatértek Magyarországra. A gyötrelmes honvágy miatt a visszatérés mellett döntő édesapát azonban B-listázták és elvitték, de szerencsére különösebb tortúra nélkül visszaengedték családjához. Szükség volt rá mint orvosra, így a pártba sem lépett be, viszont reformátusként templomba járt és gyermekeit is járatta Bibliaórára.

A család az 1956-os forradalmat és szabadságharcot Budapesten élte át.

„Fantasztikus volt az október élmény. Részt vettem a felvonuláson, ami a Bem-szobortól a Kossuth Lajos tér felé indult. Csodálatos volt, hogy együtt voltunk mindannyian, tudtunk énekelni, nevetgélni, s meg voltunk győződve, hogy új korszak kezdődik a magyar nép számára, ami sajnos később illúzióknak bizonyult.”

„Október 24-én behívott apám a kórházba, hogy ismerkedjek az orvostudomány traumatológiai részével. Megtanultam röntgenfelvételt csinálni, nagyrészt végig a kórházban dolgoztam. Amikor tudtam, kimentem a városba, megnézni, mi a harc eredménye. A körút egy lebombázott város benyomását keltette, sok volt hulla, amiket akkor már el kellett takarítani, mivel már kezdtek rothadásnak indulni; hihetetlen szag volt a belvárosban.”

„Valahogy nem féltünk. Én nagyon gyorsan és nagyon korán megszoktam, hogy emberek meghalnak. Németországban bejutottam a kórház hullakamrájába, hogy pontosan hogy kerültem oda, nem tudom, de ide-oda mászkáltam, és bekerültem oda, és láttam ott a hullákat mindenféle pozícióban.”

November közepén már felmerült a távozás gondolata benne és testvérében.

„Apám és anyám éjszakákat virrasztott afölött, hogy milyen döntést hozzanak, és végül úgy határoztak, hogy a család együtt hagyja el Magyarországot. Szerencsések voltunk, együtt léptük át a határt Sopron környékén, valamikor december 10-e körül, éjszaka.”

„Győrben megállították a vonatot. Sztrájkoltak a vasutasok, vesztegeltünk, le kellett cihelődni a vonatról, vittünk, amit vinni lehetett. Egymás után potyogtatták az emberek, amit már nem tudtak tovább vinni. Nézzétek, ott mennek az aranyásók, mondta egy helyi. Apám elintézte Budapesten, hogy kapjon egy fiktív meghívást egy határszéli szanatóriumba Sopron mellett, a Ciklámen-szanatóriumba, ahová december 10-én helyezik át. Így az utat Győr és Sopron között taxival tettük meg. Többször megállítottak, apám mindig megmutatta a papírt. Egy ávós még meg is mutatta a kisujját, ami rosszul forrt össze, és apám azt mondta neki, hogy jöjjön el hozzám a szanatóriumba, nem lesz vele probléma. Éjszakára elhelyeztek minket egy parasztházba, megérkezett az embercsempész, aki átvezetett minket, mondta mikor fekdjünk le, hogy elkerüljük a reflektorfényeket. Minden további nélkül átsétáltunk a határon és Ausztriába kerültünk.”

A legtöbb menekülthöz hasonlóan egy rövid időszakot ők is Bécsben töltöttek.

„A bécsi nép vendégszeretete, kedvessége még most is velem van. Egyszer találkoztunk egy adag bécsi hölgygel, akik szimpatizáltak velünk, és elvittek minket a bécsi operába. A Varázsfuvolát mutatták be, és meghökkenve figyeltük, mennyire le van maradva a színpadtechnikájuk a magyarétól. De a zenei produkció magas színvonalú volt.”

A család az Egyesült Államokba szeretett volna jönni, de úgy tudták, betelt az amerikai kvóta, ezért elindultak Kanadába.

„Először Vancouverben töltöttünk másfél évet. Először találkoztunk a szemrebbetés nélkül hazudó emberrel, azt ígérte, van ott magyar kórház, öcsémmel ösztöndíjat kapunk, és sosem esik a hó. Az út csodálatos volt, de ahogy mentünk Vancouver felé, a csodálatos lehetőségek kezdtek elpárologni. Egyik a másik után. Tartotta, hogy van magyar kórház, de azt már mondta, hogy fiúk, lehet, hogy nektek eleinte fizikai munkát kell végezni. Végül nagy pelyhekben elkezdett esni a hó, és kiderült, hogy nincs magyar kórház sem és apámat még műtőszolgának sem tudják alkalmazni. Úgyhogy apám megtanult csirkelevest csinálni, és próbálta tanulni a szakmai irodalmat angolul.”

„Az első munkám: valamilyen villamosvállalat égisze alatt árkot kellett ásni. Nagyon gyorsan rájöttem, hogy ügyetlen árokásó vagyok, és akik munkát adtak, azok is rájöttek. Egyhetes munka volt.”

Ezután Somogyi Balázs dolgozott hídkészítő vállalatnál és deszkakészítőként is. Végül bekerült az egyetemre, majd édesapját New Yorkba hívták dolgozni egy kórházba. Ő maga is orvosnak tanult és a mai napig praktizál. Jelenleg a connecticuti Ceshire-ben él, a Connecticuti Magyar Kulturális Egyesület alapító elnöke, aktív szervezője és tagja a Wallingfordi Magyar Klubnak. Több évtizedes közösségi munkájáért 2016-ban a Magyar Érdemrend Középkeresztje kitüntetést kapta. 2006 óta aktív tagja Amerikai Magyar Emlékmű Bizottságnak. A Bizottság egy évtizedes munkájának eredménye a New York-i 1956-os emlékmű felállítása.

MÉRFÖLDKÖVEK – 1956-OS PORTRÉK ÉS ÉLETUTAK AZ AMERIKAI MAGYAR EMIGRÁCIÓBAN

Kiállítás a New York-i Magyar Házban (213 E 82 Str. NY, NY, 10028).
Megtekinthető: 2016. október 22. és 2017. január 10. között.

A KIÁLLÍTÁST ÖSSZEÁLLÍTOTTÁK:

New York-i Magyar Ház

Bánhalmi Norbert fotográfus

Nagy Ildikó társadalomkutató, a New York-i Magyar Ház igazgatója

Szilvay Gergely újságíró, a Kőrösi Csoma Sándor Program ösztöndíjasa

PARTNERSZERVEZETEK: Amerikai Magyar Emlékmű Bizottság, New York-i Magyar Főkonzulátus

A KIÁLLÍTÁST TÁMOGATJA: the Hungary Initiatives Foundation

MÉDIAPARTNER: Mandiner

KÜLÖN KÖSZÖNET: Ember Sári, Fischer Viktor, Niemetz Ágnes, Papp László, Szatai Kovács Enikő